

26/02/2009

Penjant d'un fil

LA MAGNITUD DE LA TRAGÈDIA

"Finalment empesos per la retòrica krugmaniana, Obama i els seus aliats de Washington han aprofitat la crisi per a gastar sense mesura."

Carles Boix

L'excepció Obama

"Puc dir-vos, amb absoluta confiança, que un retard sense fi o la paràlisi a Washington davant aquesta crisi només servirà per augmentar el desastre", va declarar el president Obama en una de les seves declaracions públiques a principis de febrer per defensar l'immens paquet fiscal que poc després aprovava el Congrés. Rebobino la pel·lícula enrere i el veig bramant en plena campanya electoral davant dels aplaudiments d'un públic enardit: "Aquesta crisi, que culmina vuit anys d'una administració incompetent, és catastròfica". Corro la pel·lícula cap endavant fins al dia d'avui i encara me'l trobo al seu discurs sobre l'estat de la nació predient, això sí, amb una mica més de cautela, un llarguíssim túnel negre abans de poder veure la llum un altre cop.

La seva locució és tan precisa i l'expressió facial tan immòbil que encara dubto. Demano disculpes per descregut i poc obamòfil. És aquesta crisi econòmica tan extraordinària? Realment està la cosa tan malament? No nego que els seus discursos no m'afectin. Faig ara coses que no feia abans. He decidit limitar les meves compres a la botiga de vins que porta en Laurent Chapuis, un francès de Lió afincat a Princeton des de fa vint anys. I al supermercat mesuro les cues de compradors per veure si encara hi ha esperança i la gent continua comprant alguna cosa. És clar, com això no ho feia abans, no en trec l'aigua clara.

Divendres al migdia, pujant l'escala d'una revolada cap al meu despatx, em creuo amb en Paul Krugman, l'inefable premi Nobel. Tenim els despatxos al mateix pis, tot i que en els extrems contraris: jo al sud-oest (més sol) i ell al nord-est (ombrívol). Estic a punt de parar-lo per demanar-li la seva opinió d'economista professional: Què ha passat? Què hem de fer? Ens en sortirem d'aquesta? On he de posar els centaurs que ara estalvio des que no compro més priorats i montsants? Finalment, però, dubto i el deixo anar. No sembla el moment més oportú. Baixa capficat, amb el cap cot, com si portés tot el pes d'aquesta economia ennuvolada damunt seu. Segur que les meves preguntes esguerrarien alguna cosa molt preciosa.

Els déus de l'economia on em deixen de la mà, però. A l'hora de l'*espresso*, i un cop m'he desfet d'un estudiant llauna (volia parlar sobre Chàvez, ara, quan altres coses més tràgiques ens envolten!), despliego el *New York Times* i em trobo amb la columna d'en Krugman. L'escrit, que clarament respon a les meves pregàries mentre pujava les escales, resa així: "Per entendre el problema, cal saber que aquesta crisi no és la recessió del teu pare. És la recessió del teu avi, o potser, la del teu rebesavi ..." (20 de febrer de 2009, pàgina A13). La crisi de l'avi d'en Krugman deu ser la del 29. La del seu rebesavi, la de 1873.

Terrible, efectivament, si és veritat. Però, és tot això veritat? Dedico uns minuts a comparar les dades d'ara amb les del 29. Les de 1873 no les tinc a mà – i tampoc sabem si són gaire bones, si hem de creure'ns els estudis de Cristina Romer (qui, per cert, ara treballa a l'administració Obama). Comencem per les dades actuals. L'any 2008 l'economia americana va continuar creixent en termes reals, és a dir, descomptant la inflació. Va créixer poquet, certament, però ho va fer un 1.3 per cent. Les coses pinten pitjor aquest any. L'oficina pressupostària del Congrés ha projectat una caiguda del 2 per cent per al 2009. I l'atur ha pujat uns dos punts fins a situar-se en el 7.6 per cent al gener. Les dades són depriments. Però, renoi, tenen poc a veure amb el que va passar amb la depressió del 29. L'any 1930 l'economia americana es va contraure un 9 per cent. L'any 1931 va caure un altre 8 per cent. I l'any 1932 va retrocedir un 13 per cent. L'atur americà va créixer cinc punts l'any 1930 fins a arribar al 11.6 per cent. L'any 1932 una quarta part de la població no tenia treball.

Quan hi ha crisi, la gent gasta menys. I si gasta menys, hi ha menys treball. I si hi ha menys consum i menys treball, els governs recaptin menys. Per tant, és normal que pugi el dèficit públic – recordeu allò dels set anys de vaques grasses i set anys de vaques magres. I potser és aconsellable que el govern tiri una mica de veta per animar-nos a gastar a tots. Però, quant ha de gastar? I, a la vista de les dades comparades que he trobat, té sentit l'actual estimulàs fiscal del govern americà?

Al gràfic de l'article trobareu la relació entre el creixement de l'economia americana cada any (des de l'any 1960 fins al 2008) i la balança fiscal (ingressos menys despeses) de l'administració pública de l'any següent (des del 1961 fins a la previsió del 2009). Com és de preveure, la relació és positiva. Quan millor va l'economia un any, més positiva és la balança fiscal un any després. En canvi, quan l'economia s'enfonsa, el dèficit públic creix l'any següent. La diagonal resumeix simplement aquesta relació entre economia i equilibri fiscal durant gairebé mig segle.

El més sorprenent és el triangle vermell del gràfic, que recull el creixement anual del 2008 (1.3 per cent) i el dèficit fiscal que tindrem al final del 2009 (entre el 10 i el 12 percent) si s'executa tota la despesa aprovada pel govern Obama. El triangle penja, ben solitari, completament allunyat de la política econòmica que ha fet el govern americà durant els últims cinquanta anys d'una manera consistent (i, tenint en compte el nivell de vida del país, suposo que no tan desencertadament). Només tinc una explicació plausible per a aquest bitxo tan *raro*: finalment emposos per la retòrica krugmaniana, Obama i els seus aliats de Washington han aprofitat la crisi per a gastar

sense mesura.

I, per suposat, això ens duu al problema de la confiança que tot això (la posició del triangle al gràfic) genera al carrer. Segons la darrera enquesta de la CNN, publicada ahir, vuit de cada deu americans creu que el país en conjunt va malament. Curiosament, el setanta cinc per cent declara que les coses van bé a nivell personal. Qui acabarà tenint raó? El creador d'opinió o l'opinió pública? En el conte clàssic, el pastor que crida "que ve el llop!" tota l'estona acaba veient com el llop es cruspeix totes les ovelles. En el meu conte de l'economia real, el pastor també es queda sense ovelles, però d'una forma diferent. Les ovelles, veient que al seu guardià anuncia el diluvi universal, decideixen quedar-se a casa. El problema és que, incapaces d'anar a pasturar al camp, acaben totes mortes de fam.

Per deixar de pensar en la quantitat immensa d'ovelles innocents que poden acabar esquilades, me'n vaig corrents a buscar un bitllet, nou de trinca, de 100 dòlars. He fet números i jo diria que és el que em tocarà rebre de l'estímul fiscal. Miro el bitllet intensament i el frego amb els dits. El verd es fa més intens i la cara del bitllet (i qui hagi vist *Slumdog millionaire* ja sabrà de qui parlo) em torna la mirada. Cal tenir confiança, em diu. Sí, això, faig jo, molta confiança. Però, en qui? En el professor Bernanke (ex col.lega de Krugman i ara cap de la Reserva Federal) que va anunciar dimarts al matí la recessió es pot allargar durant deu anys? En el senyor Summers, ara conseller directe d'Obama, i fins no fa gaire president d'una universitat, Harvard, que ha perdut un terç dels seus diners com a conseqüència de les decisions inversores que es van prendre sota el seu mandat?